

Vergaderjaar 2025–2026

36 800 X

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2026

Nr. 72

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 april 2026

Met deze brief geef ik invulling aan de Motie Boswijk (Kamerstuk 27 925, nr. 1001). De Motie verzoekt het kabinet te onderzoeken of er beter gebruik kan worden gemaakt van het rijksprogramma Dialoog en Ethiek en het programma Defensie Open op Orde te versterken in de krijgsmacht, om bij te dragen aan de benodigde cultuurverandering.

Het programma Defensie Open op Orde (DOO) en het rijksbrede programma Dialoog en Ethiek zijn verschillende programma's die beide op een eigen manier bijdragen aan het versterken van een cultuur van openheid en transparantie. Het programma DOO zorgt onder meer dat de juiste informatie op de juiste manier beschikbaar is. Het programma Dialoog en Ethiek richt zich op het creëren van een open cultuur waarin rijksambtenaren handvatten krijgen om ethische vraagstukken te herkennen en met elkaar te bespreken. Hieronder ga ik in op beide programma's waarin ik aangeef hoe deze bijdragen aan het vergroten van een open en transparante cultuur binnen Defensie.

Programma Defensie Open op Orde

Het programma Defensie Open op Orde (DOO) richt zich op het versterken van de informatiepositie van Defensie. Dit doet het programma door te werken naar een informatiehuishouding, waarbij de juiste informatie op een eenduidige manier gevonden kan worden. Hierdoor kan dezelfde informatie met vertrouwen gebruikt worden in verschillende contexten:

1. Militair – voor het sneller en slimmer benutten van informatie (inclusief *lessons learned*) van lopende en afgeronde operaties voor slagvaardige besluitvorming, planning en uitvoering van gereedstelling en inzet;
2. Politiek-bestuurlijk – voor betere aansturing en positionering van de organisatie, en gedegen parlementaire verantwoording;

3. Maatschappelijk – voor beter inzicht in en begrip van onze omgeving, waardoor het contact met journalisten, burgers en andere belanghebbenden ontspannener wordt.

Defensie Open op Orde sluit aan op het Rijksbrede programma Open op Orde. Via Open op Orde verbetert de Rijksoverheid haar informatiehuishouding en maakt deze transparanter. Het Rijksprogramma voor Duurzaam Digitale Informatiehuishouding (RDDI) ondersteunt de Rijksoverheid hierin.

Vanuit het programma DOO wordt daarnaast ook gewerkt aan regie op openbaarmaking van Defensie-informatie. Dit gebeurt onder andere door middel van advisering, een handreiking, een instructiekaart en aandacht hiervoor via intranetpagina's. Daarnaast wordt vanuit het programma gewerkt aan een verbetering van de uitvoering van de Wet Open Overheid (WOO). Bij deze ontwikkelingen is het van belang om zo transparant als mogelijk te zijn, zeker gelet op de militaire taakuitvoering en operationele veiligheid.

Er worden momenteel voorbereidingen getroffen om het programma DOO (dat medio 2028 afloopt) onderdeel te maken van de reguliere bedrijfsvoering en de resultaten daarmee structureel te borgen.

Programma Dialoog en Ethiek

Het rijksbrede programma Dialoog en Ethiek zet zich in om het besef van rijksambtenaren voor ethische vraagstukken te vergroten en inzicht te krijgen in de relevantie daarvan voor het eigen ambtelijk functioneren en als investering in het ambtelijk vakmanschap. In de praktijk doet het programma dit door het op gang brengen en begeleiden van gesprekken over ethische dilemma's onder rijksambtenaren. In lijn hiermee werkt het Ministerie van Defensie doorlopend aan de ontwikkeling van een open werkomgeving waarin ruimte is om ethische vraagstukken te bespreken. Dit geldt niet alleen bij de uitvoering van militaire taken, maar ook voor de interactie met burgers, andere overheden en internationale partners.

Hiervoor wordt binnen het integriteitsbeleid van Defensie gewerkt aan een *Just Culture*. **Dit is een cultuur gebaseerd op onderling vertrouwen, waar ruimte is voor tegenspraak en verschil van inzicht, en waarbij rechtvaardig handelen en verantwoordelijkheid nemen centraal staan. Hiervoor wordt binnen Defensie samengewerkt tussen** de Centrale Organisatie Integriteit Defensie (COID) en de Nederlandse Defensie Academie (NLDA), waar ook het Expertise Centrum Leiderschap Defensie (ECLD) en de Academische Werkplaats onderdeel van uitmaken. De Academische Werkplaats, opgericht in 2024, verbindt praktijkvraagstukken aan beleid, om de aandacht voor *Just culture*, sociale veiligheid en opleidingen structureel te verankeren in de organisatie. Dit brengt veranderingen tot stand op de lange termijn. Het *Just Culture*-project van Defensie is door de Algemene Rekenkamer in haar rapport over rijksbreed integriteitsbeleid (Kamerstuk 28 844, nr. 283) aangewezen als «best practice» voor de Rijksoverheid.

Er is in de praktijk nauwe samenwerking tussen Defensie en het programma Dialoog en Ethiek. Zo worden er vanuit de NLDA-trainingen gegeven binnen het programma aan andere rijksambtenaren. Het programma wordt zo ingezet om de binnen Defensie geleerde lessen op het gebied van integriteit breder te delen binnen de Rijksoverheid. Ook op het gebied van moreel beraad wordt er uitgebreid kennis en ervaring uitgewisseld, waaronder medewerkers van de COID die deel uitmaken van het rijksbrede netwerk van facilitators voor morele beraden.

Slot

De krijgsmacht dient goed ingebed te zijn in de samenleving, transparantie en verantwoording draagt daaraan bij. Er is al belangrijke vooruitgang geboekt als het gaat om de vindbaarheid van informatie. De komende periode zal de informatiehuishouding, mede door de inzet van DOO, verder verbeterd worden. Binnen de samenwerking met het rijksprogramma Dialoog en Ethiek werkt Defensie daarnaast aan een open cultuur waarin mensen zich durven uit te spreken. Zo blijft Defensie zich inzetten voor een cultuur die is gericht op openheid en transparantie.

De Staatssecretaris van Defensie,
D.G. Boswijk